

- © Traducerea și permisiunea pentru republicare au fost oferite de către Curtea Constituțională a Republicii Moldova în scopul includerii sale în baza de date HUDOC a Curții.
- © The present text and the authorisation to republish it were granted by the Constitutional Court of the Republic of Moldova for the purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.
- © La traduction et l'autorisation de republier ont été accordées sous l'autorité de la Cour Constitutionnelle de la République de Moldova à son inclusion dans la base de données HUDOC de la Cour.

**Nicolae Virgiliu Tănase v. România [MC] - [41720/13](#)**

Hotărârea din 25.6.2019 [MC]

## **Articolul 2**

### **Articolul 2-1**

#### **Anchetă efectivă**

Pretinsul eșec de a efectua o anchetă efectivă privitoare la un accident rutier în care o persoană a suferit vătămări periculoase pentru viață, comise fără intenție: *articolul 2 este aplicabil; nicio încălcare*

## **Articolul 3**

### **Tratament degradant**

#### **Tratament inuman**

Pretinsul eșec de a efectua o anchetă efectivă privitoare la un accident rutier în care o persoană a suferit vătămări periculoase pentru viață, comise fără intenție: *articolul 3 nu este aplicabil*

## **Articolul 8**

### **Articolul 8-1**

#### **Respectarea vieții private**

Pretinsul eșec de a efectua o anchetă efectivă privitoare la un accident rutier în care o persoană a suferit vătămări periculoase pentru viață, comise fără intenție: *articolul 8 nu este aplicabil*

*În fapt* – În 2004, reclamantul a suferit un accident rutier violent care i-a provocat o dizabilitate fizică gravă. Accidentul a avut loc noaptea, pe un drum public și a implicat alți doi șoferi. Mașina reclamantului a fost proiectată de un vehicul aflat în mișcare într-un vehicul parcat. Autoritățile au inițiat imediat o anchetă penală împotriva reclamantului și altor două persoane implicate. Totuși, această anchetă și, în special, anchetele privind răspunderea unuia din ceilalți doi șoferi au fost clasate, în cele din urmă, de către parchet în 2012, pentru că nu erau întrunite elementele constitutive ale infracțiunii. Ordonanța procurorului a fost confirmată de un tribunal, care a respins recursul reclamantului ca fiind prescris.

În cererea sa din fața Curții Europene, reclamantul s-a plâns în baza articolului 3 din Convenție că autoritățile naționale nu au examinat cazul în fond sau nu au elucidat circumstanțele accidentului și au aplicat un termen de prescripție special pentru pretinsul șofer despre care se presupune că a provocat accidentul.

Pe 18 mai 2017, Camera care trebuia să examineze cazul și-a declinat competența în favoarea Marii Camere.

#### *În drept*

(a) *Cu privire la plângerea reclamantului privind desfășurarea anchetei penale.*

Curtea a dorit să profite de oportunitatea prezentată de acest caz pentru a clarifica domeniul de aplicare al garanțiilor procedurale stabilite nu doar de articolele 3, 6 § 1 și 13, invocate de reclamant, dar și de articolele 2 și 8 din Convenție.

(i) *Cu privire la aplicabilitatea articolului 3 (aspectul substanțial)*

Problemele de sănătate ale reclamantului erau legate direct sau cel puțin indirect, de accidentul său. Daunele aduse sănătății sale au rezultat fie din hazard, fie din conduita neglijentă. Ancheta pornită de autorități privind circumstanțele accidentului viza o infracțiune comisă fără intenție. Totuși, vătămrile fizice și suferințele psihice suportate de o persoană ca urmare a unui accident provocat din imprudență sau din neglijență nu puteau fi considerate rezultatul unui „tratament” la care cineva a fost „supus” în sensul articolului 3. Un asemenea tratament este, în primul rând, deși nu exclusiv, caracterizat de intenția de a vătăma, de a umili sau de a înjosi persoana prin subminarea sau prin diminuarea demnității ei umane, sau prin încercarea de a trezi sentimente de teamă, de suferință sau de inferioritate, apte să distrugă rezistența morală și fizică a unei persoane.

*Concluzie:* inadmisibilă (incompatibilă *ratione materiae*).

(ii) *Cu privire la aplicabilitatea articolului 8*

În primul rând, toate vătămrile suferite de reclamant au ținut de angajarea lui voluntară într-o activitate – conducerea unui autovehicul pe un drum public – care, în esență, era una desfășurată într-un loc public. Este adevărat că prin însăși natura ei, această activitate implica un risc de vătămare corporală gravă în caz de accident. Totuși, acel risc era minimizat prin regulile de circulație rutieră concepute să ofere siguranța rutieră pentru toți participanții la trafic. În al doilea rând, accidentul nu s-a produs ca urmare a unui act de violență comis cu intenția de a vătăma integritatea fizică și psihică a reclamantului. Nici nu putea fi asimilată vreunui alt tip de situații în care Curtea a constatat anterior incidența obligației pozitive a statului de a proteja integritatea fizică și psihică a persoanei. În acest context, nu a existat niciun aspect special al interacțiunii umane sau al contactului care putea atrage aplicarea articolului 8 din Convenție în acest caz.

*Concluzie:* inadmisibilă (incompatibilă *ratione materiae*).

(iii) *Cu privire la aplicabilitatea articolului 2 (aspectul procedural)*

În contextul accidentelor și al pretinsei conduite neglijente, articolul 2 este aplicabil dacă activitatea în discuție este periculoasă prin însăși natura sa și supune viața reclamantului unui risc real și iminent, sau dacă vătămrile pe care le-a suferit reclamantul sunt periculoase pentru viață. În asemenea situații, este aplicabilă obligația procedurală de a efectua o anchetă efectivă. Cu cât era mai puțin evident riscul real și iminent care-și avea originea în natura activității, cu atât era mai importantă exigența privind gradul de vătămări suferite de reclamant. Acest fapt este valabil, în special, atunci când o activitate privată cu risc sporit este reglementată printr-un cadru legislativ și administrativ detaliat, al cărui caracter adecvat și suficient pentru reducerea riscului la dresa vieții persoanelor implicate este dincolo de orice dubiu sau nu este contestat.

În situațiile în care nu este clar la momentul evenimentului sau al incidentului dacă viața victimei prezintă un risc real și iminent sau dacă vătămrile suferite sunt periculoase pentru viață, Curtea consideră că va fi suficient, pentru aplicarea articolului 2, ca riscul să pară real și iminent sau ca vătămrile să pară periculoase pentru viață, în cazul în care au avut loc. Odată ce o asemenea chestiune a ajuns în atenția autorităților, articolul 2 îi impune *ipso facto* statului o obligație în baza articolului 2 de a efectua o anchetă efectivă. Această obligație continuă să fie aplicabilă atât timp cât nu s-a stabilit că riscul pentru viață nu era real și iminent sau că vătămrile erau vădit nepericuloase pentru viață.

Indiferent dacă condusul poate fi considerat o activitate deosebit de periculoasă sau nu, atunci când riscul derivat din natura activității este mai puțin evident, nivelul vătămarilor suferite de reclamant capătă o importanță mai mare. Astfel, la momentul accidentului, a existat o pretenție justificată că vătămrile lui erau suficient de grave pentru a echivala cu un pericol grav la adresa vieții sale.

*Concluzie:* articolul 2 este aplicabil.

*(iv) Cu privire la fondul articolului 2 (aspectul procedural)*

În cazurile care vizează provocarea lipsită de intenție a decesului și/sau punerea vieții în pericol, obligația procedurală care derivă din articolul 2 pretinde de la sistemul juridic al statului acordarea unui remediu pentru reclamant în fața tribunalelor civile, dar nu reclamă efectuarea unei anchete penale în circumstanțele accidentului. Totodată, nu a existat nimic care să împiedice ca dreptul național să asigure o asemenea posibilitate.

Procedurile civile inițiate de reclamant împotriva companiei de asigurare, în cadrul cărora acesta a mai acuzat și compania de leasing, erau irelevante. Ele se refereau la pretinsa răspundere a acestor companii pentru neîndeplinirea obligațiilor în baza contractului încheiat cu acesta, dar la nu răspunderea delictuală a celor doi șoferi, ca urmare a acțiunilor sau a omisiunilor lor.

Opțiunea reclamantului de a se constitui ca parte civilă în procedurile penale pornite de autorități nu părea nerezonabilă. Autoritățile naționale au considerat o perioadă de timp substanțială că existau motive pentru pornirea unei anchete penale în acest caz. Mai mult, remediu oferea o examinare comună a răspunderii penale și a răspunderii civile care rezultau din aceeași conduită culpabilă, facilitând astfel protecția procedurală generală a drepturilor în discuție. Formularea unei pretenții civile în cadrul procedurilor penale putea fi preferabilă pentru reclamant, chiar dacă purta sarcina justificării cererii sale. Autoritățile de anchetă aveau, de asemenea, obligația de a strânge probe, inclusiv probele găsite la locul accidentului. Avizele expertului solicitate de organele de anchetă și alte probe strânse de aceștia în procedurile penale puteau fi utilizate de reclamant în orice proceduri civile și, probabil, puteau fi esențiale pentru soluționarea cererii sale.

Având în vedere încercările repetate ale autorităților de a clarifica circumstanțele accidentului, Curtea a considerat că reclamantul se putea aștepta în mod rezonabil ca procedurile penale menționate mai sus să-i abordeze pretențiile. În aceste circumstanțe, faptul că reclamantul a eșuat să formuleze o acțiune civilă separată împotriva celor doi șoferi nu putea fi invocat împotriva sa la aprecierea epuizării căilor interne de atac. Prin urmare, obiecția Guvernului privind neepuizarea căilor interne de atac a fost respinsă.

Mai mult, dacă erau considerate efective, procedurile penale în discuție puteau îndeplini de sine stătător obligația statului în baza articolului 2 de asigurare a unui sistem judiciar efectiv. În acest sens, imediat după accident, poliția a pornit, din oficiu, o anchetă penală privind circumstanțele accidentului și a strâns probe apte să clarifice împrejurările în care a avut loc aceasta.

Autoritățile de anchetă i-au identificat pe toți șoferii implicați în accident, inclusiv pe reclamant, și au luat declarații verbale de la aceștia și de la martorii oculari. De îndată ce starea lui medicală i-a permis, reclamantul a fost implicat activ în proceduri. Atât în timpul anchetei, cât și cadrul etapelor de control judecătoresc, el a avut acces la dosar, a putut contesta independența și imparțialitatea autorităților relevante, actele și măsurile implementate de acestea și a putut solicita includerea în dosar a unor probe suplimentare. El a putut contesta ordonanțele parchetului. Faptul că unele din cererile sale privind includerea unor probe suplimentare și câteva din contestațiile sale au fost respinse sau că, în cele din urmă, Înalta Curte de Casație și Justiție a admis una din contestațiile sale privind transferarea dosarului din motive de suspiciune legitimă nu indică faptul că autoritățile de anchetă și tribunalele naționale nu au fost dispuse să stabilească împrejurările accidentului și răspunderea celor implicați sau că acestora le lipsea independența necesară.

Mai mult, având în vedere probele disponibile, în pofida neregulilor din procesul de colectare a mostrelor de sânge ale reclamantului, Curtea nu a găsit motive suficiente să conchidă că ancheta sau colectarea probelor a fost incompletă, în cele din urmă. Ordonanța autorităților naționale privind încetarea procedurilor nu a fost emisă în grabă sau în mod arbitrar, ea urmând unor ani de anchetă care a condus la acumularea unui număr mare de probe, inclusiv de probe medico-legale și tehnice. Probele se refereau la întrebările puse în cadrul procedurilor penale, inclusiv la întrebări privind conduita șoferilor implicați și cauzele accidentului.

Autoritățile au respins câteva din cererile reclamantului pentru colectarea probelor, însă acestea beneficiau de puterea discreționară de a decide în privința probelor care erau relevante pentru autoritățile de anchetă.

Procedurile privind stabilirea circumstanțelor accidentului au durat mai mult de opt ani. Este adevărat că au existat tergiversări în cadrul procedurilor, dar, având în vedere motivele unor tergiversări, nu se putea afirma că a fost redusă efectivitatea anchetei. În acest sens, Curtea a reiterat că respectarea exigenței procedurale din articolul 2 a fost evaluată în baza mai multor parametri esențiali care aveau legătură între ei, dar, spre deosebire de exigențele unui proces echitabil stabilite de articolul 6, fiecare dintre acestea luate separat nu echivalau cu un scop în sine. Au existat criterii care, luate împreună, permiteau evaluarea gradului de efectivitate a anchetei. Orice problemă apărută, inclusiv în legătură cu celeritatea și cu respectarea condiției termenului rezonabil, trebuia abordată în legătură cu scopul unei anchete efective (vezi *Mustafa Tunç și Fecire Tunç v. Turcia* [MC], 24014/05, 14 aprilie 2015, [Nota informativă 184](#)).

Articolul 2 nu garantează dreptul de a obține o condamnare penală a unui terț. În lipsa unei examinări incomplete din partea autorităților privind circumstanțele comiterii accidentului reclamantului, ordonanța acestora de a înceta urmărirea penală nu este suficientă pentru a se constata răspunderea statului reclamat în baza obligației sale procedurale care rezultă din articolul 2.

Având în vedere evaluarea generală a anchetei penale, Curtea a conchis că nu se putea susține că sistemul judiciar, după cum a acționat în acest caz, a eșuat să gestioneze în mod adecvat cazul reclamantului.

*Concluzie:* nicio încălcare (treisprezece voturi la patru).

(v) *Analiza în baza articolelor 13 și 6 § 1*

Curtea a conchis, în unanimitate, că nu era necesară examinarea capătului de cerere privind efectivitatea anchetei penale în baza articolului 13.

De asemenea, Curtea a constatat, cu șase voturi la unu, lipsa vreunei încălcări a articolului 6 § 1, deoarece nu se putea susține că reclamantului i-a fost încălcat dreptul de acces la un tribunal pentru a-și apăra drepturile civile în cadrul unor proceduri penale.

În plus, Curtea a constatat, cu șase voturi la șapte, lipsa vreunei încălcări a articolului 6 § 1, pentru că nu a fost afectată exigența „termenului rezonabil”, având în vedere complexitatea cazului și conduita activă a autorităților pe parcursul procedurilor penale.

(b) *Cu privire la capătul de cerere referitor la pretinsul tratament al autorităților responsabile de anchetă aplicat reclamantului*

Articolul 3 (*aspectul substanțial*): În unele cazuri anterioare, cum ar fi cele privind rudele persoanelor dispărute (*Kurt v. Turcia*, [24276/94](#), 25 mai 1998; *Çakıcı v. Turcia* [MC], 23657/94, 8 iulie 1999, [Nota informativă 8](#); și *Varnava și alții v. Turcia* [MC], 16064/90 et al., 18 septembrie 2009, [Nota informativă 122](#)), Curtea a avut în vedere modul în care autoritățile naționale au efectuat ancheta pentru a examina dacă conduita acestora a constituit un tratament inuman sau degradant care încalcă aspectul substanțial al articolului 3.

În asemenea cazuri, Curtea are în vedere o serie de factori atunci când apreciază dacă maniera în care a fost efectuată ancheta a echivalat, în sine, cu un tratament contrar articolului 3 pentru rudele victimelor. Elementele relevante includ caracterul apropiat al legăturii familiale, măsura în care membrul familiei a asistat la evenimentele în discuție, implicarea membrului de familie în încercările de obținere a informațiilor despre persoana dispărută și modul în care autoritățile au reacționat la aceste anchete.

De asemenea, Curtea a aplicat principiile stabilite în următoarele cazuri:

– detenția și refularea unui minor singur solicitant de azil (*Mubilanzila Mayeka și Kaniki Mitunga v. Belgia*, 13178/03, 12 octombrie 2006, [Nota informativă 90](#));

– pretinsele abuzuri sexuale la care a fost supus un copil în cadrul unei familiei (*M.P. și alții v. Bulgaria*, [22457/08](#), 15 noiembrie 2011);

– condițiile în care au fost conservate cadavrele rudelor decedate în timpul procedurii de identificare (*Sabanchiyeva și alții v. Rusia*, 38450/05, 6 iunie 2013, [Nota informativă 164](#));

– decesul unei persoane în lipsa unei îngrijiri medicale adecvate, urmat de o ancheta internă inadecvată (*Salakhov și Islyamova v. Ucraina*, 28005/08, 14 martie 2013, [Nota informativă 161](#)); și

– suferința emoțională provocată unei rude prin îndepărtare țesutului de pe corpul persoanei decedate, fără informarea sau consimțământul rudei (*Elberte v. Letonia*, 61243/08, 13 ianuarie 2015, [Nota informativă 181](#)).

Totuși, acest caz nu se încadra în circumstanțele examinate în cazurile menționate mai sus.

**Concluzie:** inadmisibilă (vădit nefondată).

(Vezi, de asemenea, cu privire la articolul 3, *Kraulaidis v. Lituania*, [76805/11](#), 8 noiembrie 2016, și *Mažukna v. Lituania*, [72092/12](#), 11 aprilie 2017; iar cu privire la articolul 8, *Friend și alții v. Regatul Unit* (dec.), 16072/06, 24 noiembrie 2009, [Nota informativă 123](#), și *Denisov v. Ucraina* [MC], 76639/11, 25 septembrie 2018, [Nota informativă 221](#))